

Liu Xuntin

Postgraduate student,
Interregional Academy of Personnel Management (Ukraine, Kyiv)

AESTHETIC EDUCATION AS A FACTOR OF PERSONALITY DEVELOPMENT FUTURE CHOREOGRAPHER

Лю Сінтьїнь

аспірант кафедри теорії та методики професійної освіти
Міжрегіональна академія управління персоналом (Україна, м. Київ)

ЕСТЕТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ХОРЕОГРАФА

The article highlights components of personal aesthetic culture: aesthetic perception, aesthetic feelings, aesthetic needs, aesthetic tastes, aesthetic ideals. The peculiarities of student's age as an sensitive period for the formation of aesthetic culture are characterized. The role of out-of-class activity at the university in aesthetic education of students is highlighted. Efficient organizational forms, methods, means of aesthetic education of future choreographers in out-of-class activity at the university are outlined.

Key words: *aesthetic education, aesthetic culture, of students is highlighted, future choreographer*

У статті розкрито складові естетичної культури особистості: естетичне сприймання; естетичні почуття; естетичні потреби; естетичні смаки; естетичні ідеали. Охарактеризовано особливості студентського віку як сензитивного періоду для формування естетичної культури. Висвітлено роль позааудиторної діяльності університету в естетичному вихованні студентської молоді. Окреслено ефективні організаційні форми, методи, засоби естетичного виховання майбутніх хореографів у позааудиторної діяльності університету.

Ключові слова: *естетичне виховання, естетична культура, студентська молоді, майбутній хореограф.*

Естетичному вихованню підростаючого покоління належить унікальна роль у загальній стратегії духовно-культурного відродження й становлення суспільства. Глибоко осягнутий світ естетичних цінностей у співвідношенні з особистим життєвим досвідом дає можливість особистості розвивати власні творчі здібності, цілісно стверджувати себе у різних видах діяльності. Разом з тим, сьогодні ми можемо спостерігати ситуацію, коли прорахунки та помилки у стратегічній політиці держави призвели до певного ігнорування культурних надбань людства, нездатності громадян будувати своє життя за законами краси. Як наслідок, виникла необхідність в активізації формування естетичної культури підростаючого покоління, розробці відповідних виховних технологій в освітніх закладах.

Питання теорії і методики естетичного виховання підростаючого покоління висвітлюються в працях О. Базельюка, Л. Коваль, І. Кругленко, А. Лебедевої, Л. Масол, Н. Миропольської, В. Передерій, Л. Петько, В. Тернопільської, Ю. Фохт-Бабушкіна, О. Хом'як, Т. Цвілих, Г. Шевченко, А. Щербо та ін.

Естетичну культуру ми розглядаємо як особистісне утворення, що характеризується здатністю індивіда сприймати, оцінювати й усвідомлювати прекрасне у повсякденному житті, природі, мистецтві та забезпечує можливість естетично освоювати дійсність за законами краси, адаптацію, самореалізацію його у суспільстві.

Зважаючи на такий контекст, естетична культура включає такі складові: естетичне сприймання (здатність виділяти в мистецтві та житті естетичні якості, образи і переживати естетичні почуття); естетичні почуття (емоційні стани, що виникають у процесі оцінного ставлення людини до явищ дійсності й мистецтва); естетичні потреби (у спілкуванні з художньо-естетичними цінностями, в естетичних переживаннях); естетичні смаки (здатність оцінювати твори мистецтва, естетичні явища з позиції естетичних знань, ідеалів); естетичні ідеали (зумовлені уявленнями особистості про досконалу красу природи, здібності, уміння в галузі мистецтва).

Сприйняття, як цілісне відбиття предметів, ситуацій і подій, що виникають під час безпосереднього впливу фізичних подразників на органи чуття [8, с. 41] має важливе значення для формування естетичного смаку молоді людини, оскільки разом із процесами

відчуття воно не лише забезпечує безпосереднє чуттєве орієнтування її в навколишньому світі, а й впливає на усвідомлення людиною краси. Споглядаючи прекрасне, людина не залишиться байдужою, тому важливо, щоб молоді люди вміли розрізняти красиве й потворне. Поряд із розвитком естетичного сприймання у студентів формують естетичне ставлення до навколишньої дійсності.

Цілком логічною складовою в ієрархії виховання естетичної культури особистості виступає естетичне почуття, що закріплюється в естетичній потребі. В. Разумний вивів власну формулу, яка дозволяє зрозуміти шлях естетичного виховання: «... потреба – переживання – дія» [5, с. 32]. В ній потреба, породжена діяльністю людини, відчувається й усвідомлюється нею як переживання. Це естетичне переживання діє доки потреба не буде задоволена дією. Дія, в свою чергу, не припиняється доки існує потреба. Естетична потреба, впливаючи на формування естетичної культури та ідеалів, відображається в кінцевому акті процесу естетичного пізнання – естетичній оцінці. Цю думку також підтримує у низці наукових праць Л.В.Петько [3; 9; 10; 11].

Естетична оцінка базується на основі визначених установок, норм, критеріїв світовідчуття, соціальної позиції в цілому і відіграє роль внутрішньої шкали естетичної культури, допомагаючи йому у визначенні ступеня естетичної цінності, ступеня вдосконалення явища, що оцінюється [2, с. 55].

Відтак оцінку часто ототожнюють із судженням, але судження є результатом оціночної діяльності, певним висновком порівняльного аналізу. Оцінка ж, у свою чергу, може мати яскраво виражений емоційний характер (тобто, може бути інтуїтивною), а може усвідомлюватися поступово. Н. Крилова визначає її специфіку в емоційній фіксації відповідності чи невідповідності даного явища очікуваному місцю в системі ustalених особистістю норм, цінностей та ідеалів [2]. Однак, слід зауважити, що на результат оцінювання впливає і творчий досвід: якщо він багатий - оцінка багатогранна, глибока, витончена, якщо ж внутрішній світ особистості обмежений, одноманітний - оцінка, зазвичай, примітивна. Тому надзвичайно важливо наповнити позааудиторну діяльність університету багатими на чуттєво-емоційне сприйняття заходами. Адже коли особистість постійно перебуває в стані оцінювання й самооцінювання, вона здатна поступово наблизитися до уявного ідеалу та на ціннісній основі регулювати власну діяльність.

Виховання естетичної культури сприяє особистісному розвитку студентської молоді, збагаченню її духовних інтересів, розкриттю творчих можливостей й виявленню найважливіших людських якостей. Оскільки процес активного формування естетичної культури припадає саме на студентський вік, ми розглядаємо його як оволодіння молоддю здатністю сприймати, розуміти, цінувати, створювати прекрасне й піднесене в житті та мистецтві.

Слід зазначити, що студентський вік характеризується більш глибокою потребою морального й естетичного переживання. Юнаки й дівчата визначають для себе моральні принципи і відчувають духовну потребу поводити себе згідно з ними. Їх головна потреба полягає в наполегливому прагненні знайти, визначити своє місце в житті та будувати його за законами краси. За цих умов вони прагнуть до соціальної творчості, усвідомлюють і збагачують себе соціально-цінними переживаннями, почуттями, звичками, способами регулювання поведінки. Духовна потреба молодої людини в самовдосконаленні виявляється як стан душі, як наполегливе бажання, прагнення до ідеалу, яке стимулює практичну діяльність [7]. Разом з тим, значна частина випускників залишаються байдужими до мистецтва, хоча в загальних висловлюваннях визнають його роль і значущість. Через пріоритетне прагнення сучасної молоді віднайти «власне місце у житті» на другий план відходить потреба в духовному, естетичному розвитку. В життя молоді постійно вриваються стихійні елементи, які не лише не сприяють, але й протистояти естетичному вихованню особистості. Зокрема, негативний вплив масової культури, а саме: перегляд низькопробної кіно- та телепродукції, які далеко не відповідають високим естетичним смакам,

прослуховування низькоформатної радіопродукції, вульгарної музики, читання відповідної літератури, споглядання всього, що оточує молоду людину.

Особливості естетичного виховання студентської молоді виявляються у прояві потреб естетичного характеру, формуванні готовності до самовираження й самоствердження в різних видах естетичної діяльності; у виробленні власних поглядів і переконань, способів їх реалізації; потребі реалізації творчих можливостей в естетичній діяльності [6; 12].

Серед специфічних особливостей виховання естетичної культури студентів визначаємо: 1) яскраво виражену соціально-професійну спрямованість, що припускає підготовку майбутніх фахівців до виконання різноманітних соціально-професійних функцій інтелігенції; 2) врахування особливостей розвитку та становлення студентства як особливої соціально-професійної групи; 3) подвійність процесу соціалізації, що виявляється у двох рівнях розвитку естетичної свідомості студентів.

Значний вплив на естетичне виховання юнаків і дівчат здійснює позааудиторна діяльність університету. Вона сприяє гармонізації внутрішніх та зовнішніх факторів формування естетичної культури студентів, створює сприятливі умови для задоволення тих потреб, які в процесі аудиторної роботи не можуть повністю задовольнятися. Позааудиторна діяльність університету має бути орієнтована на особистість студента. Саме тому, однією із важливих ланок модернізації навчально-виховного процесу у вищій школі є активізація позааудиторної роботи студентів.

Позааудиторна робота, за нашим переконанням, має містити, з одного боку, «спеціалізацію», тобто врахування специфіки професійної підготовки майбутнього спеціаліста (хореографа), а з іншого, – врахування психолого-педагогічних особливостей формування сучасного фахівця, зокрема його естетичної культури, надаючи всій системі навчально-виховної роботи у вищому навчальному закладі особистісної спрямованості.

На нашу думку, в системі позааудиторної роботи з формування естетичної культури майбутнього хореографа має бути декілька взаємопов'язаних між собою складових. Йдеться про організацію навчальної діяльності студентів, яка передбачає їхню самостійну роботу, проходження різного виду практик і виховну роботу у вищому навчальному закладі.

Виховна складова системи позааудиторної роботи студентів сприяє, з одного боку, реалізації цілей і завдань підготовки студентів до професійної діяльності, з іншого – досягненню мети і завдань, пов'язаних із забезпеченням особистісного компонента структури естетичної культури майбутнього хореографа, а саме: формування творчої естетично розвиненої особистості, яка здатна швидко адаптуватися до складних умов реального професійного середовища; вміє співпрацювати з іншими людьми; вміє слухати і чути співрозмовника; вміє аргументувати й доводити свої міркування; вміє співпереживати та рефлексувати [1, с. 97-98; 6].

У процесі позааудиторної роботи відбувається соціальне та професійне становлення особистості майбутнього хореографа, формуються його ціннісні орієнтації, найбільш повно розкривається творча індивідуальність як єдність інтелектуальних, емоційних і фізичних сил.

Зазначимо, що навчальним планом передбачається викладання спецпрактикумів та спецкурсів. Їх тематика визначається щорічно профільною кафедрою і формується відповідно до актуальних проблем розвитку сучасного хореографічного мистецтва, інноваційних методик викладання хореографії та творчим досвідом авторських танцювальних шкіл, що є підґрунтям розвитку естетичних умінь майбутніх хореографів в освітньому середовищі вищих навчальних закладів. Це представлено у навчальному посібнику Л.В.Петько [4] шляхом історичної ретроспективи розвитку хореографії у світі.

Окрім традиційних форм сучасного освітнього процесу у вищих навчальних закладах ефективною формою формування естетичної культури майбутніх хореографів є організація та проведення майстер-класів, що передбачає запрошення відомого виконавця чи викладача для передачі студентам його технічної майстерності та творчого педагогічного досвіду. Під час таких майстер-класів студенти отримують можливість знайомства з різними формами та методами подачі навчального матеріалу, уявлення про різні методики проведення занять,

шляхи для формування власних методик викладання тієї чи тієї дисципліни з урахуванням сучасного педагогічного чи хореографічного досвіду.

Активні, професійно зорієнтовані методи навчання дозволяють сформувати в майбутніх фахівців з хореографії особистісний творчий підхід до професійної діяльності, розвинути естетичні уміння і навички, активізувати студентів. Зокрема, таким є метод створення моделей фрагментів занять із хореографії, ним передбачено включення студентів у навчальні ситуації, пов'язані з майбутньою професійною діяльністю. Моделювання фрагментів занять з хореографії дає змогу майбутнім хореографам побути деякий час на місці організатора освітнього процесу, познайомитися з типовими труднощами професійної діяльності, знайти шляхи подолання, сформувати базу адекватної рольової поведінки, на практиці виявити особистісний естетичний потенціал.

Використання в процесі навчання методу створення моделей фрагментів занять з хореографії значно підвищує у студентів професійний інтерес до навчання, актуалізує отримані знання, закріплює навички педагогічного аналізу та узагальнення, створює сприятливі умови подальшого розвитку творчого потенціалу майбутніх хореографів.

Різні види спеціальних хореографічних практик (навчально-методична практика з хореографії, навчальна фольклорна практика, навчально-тренувальні хореографічні збори, виробничі педагогічні хореографічні практики) дають змогу студентам насамперед збагатити свій фаховий досвід, а також продемонструвати набуті практичні вміння й навички з методик викладання дисциплін хореографічного циклу.

Загалом зміст естетичного виховання у позааудиторній діяльності університету полягає у розвитку у студентів художнього сприйняття, вміння бачити прекрасне у мистецтві, музиці, природі, житті, майбутній професійній діяльності, формуванні художніх смаків, пов'язаних зі сприйняттям і переживанням прекрасного; розкритті краси майбутньої професії, її результатів, моральної насолоди й задоволення від виконання громадянського обов'язку; розкритті краси мови, емоційних відтінків слова як засобу спілкування людей.

Таким чином, аналіз особливостей позааудиторної діяльності університету щодо виховання естетичної культури майбутніх хореографів дає підстави стверджувати про різноманітність підходів до формування цієї інтегральної якості особистості. Успішне формування естетичної культури здійснюється за умови ціннісного ставлення майбутніх хореографів до естетичної культури, залучення їх до свідомо регульованої естетичної діяльності.

Література:

1. Гребінник Л.В. Німецька мова для вступників до магістратури зі спеціальностей: 8.02020401 «Музична педагогіка і виховання», 8.02020701 «Музичне мистецтво» (за видами), 8.02020201 «Хореографія» (за видами): навчальний посібник для студентів, бакалаврів, аспірантів ВНЗ. – 2-е вид., доп. і випр./ Л.В.Гребінник, Л.В.Петько; за ред. А.Г.Болгарського, В.І.Гончарова. – К.: Ун-т «Україна», 2012. – 163 с.
2. Крылова Н. Б. Эстетический потенциал культуры / Н. Б. Крылова. – М. : Прометей, 1990. – 146 с.
3. Петько Л.В. Шляхи формування іншомовної соціокультурної компетенції студентів мистецьких спеціальностей ВНЗ у процесі фахової підготовки / Л.В.Петько // Проблеми підготовки сучасного вчителя: зб. наук. пр. Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини / [ред. кол.: Побірченко Н.С. (гол.ред) та ін.]. – Умань : ПП Жовтий О.О., 2012. – Випуск 6. – Ч. 3. – С. 57–62. URI <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/7445>
4. Петько Л.В. Англійська мова для студентів-хореографів. Дидактичний матеріал для практичних занять та самостійної роботи студентів з іноземної мови зі спеціальності 6.020202 «Хореографія» : навч. посібник для студентів та викладачів ВНЗ / Л.В.Петько. – К. : Талком, 2016. – 169 с. : іл., портр.
5. Разумный В. А. Эстетическое воспитание. Сущность. Формы. Методы / В.А. Разумный ; АН СССР. Ин-т философии. Сектор эстетики. – М. : Мысль, 1969. – 193 с.
6. Тернопільська В.І. Теоретичний аспект феномену «естетичні почуття» / В.І. Тернопільська // Наукове електронне видання «Освітологічний дискурс». – Вип. 3 (7). – 2014. – Режим доступу: <http://www.od.kubg.edu.ua>.
7. Тернопільська В.І. Довідник з виховної роботи зі студентами: Навчальний посібник / В.І. Тернопільська. – Тернопіль: Вид-во «Богдан», 2014. – 184 с.
8. Цимбалюк І. М. Психологія: навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів / І.М. Цимбалюк. – Рівне: Принт Хауз, 2003. – 136 с.

9. Pet'ko L.V. Formation of professionally oriented foreign language teaching environment in the conditions of university for students of art specialties / L.V.Pet'ko // Economics, management, law: problems of establishing and transformation: Collection of scientific articles. Psychology. Pedagogy and Education. – Al-Ghurair Printing & Publishing LLC, Dubai, UAE, 2016. – P. 395–398. URI <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/9779>
10. Pet'ko Lyudmila. Formation of the professionally oriented foreign language environment for future choreographers at a university in the way of the organization personally meaningful research activity (Part 2) / Lyudmila Pet'ko // Intellectual Archive, 2014. – May. –Vol. 3. – No. 3. – Toronto : Shiny Word Corp. (Canada). – P. 40–47. URI <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/7456>
11. Pet'ko Lyudmila. (Part 1) Formation of the professionally oriented foreign language environment for future choreographers at a university in the way of the organization personally meaningful research activity // Applied Sciences and technologies in the United States and Europe: common challenges and scientific findings: Papers of the 4th International Scientific Conference (December 23, 2013). Cibunet Publishing. New York, USA, 2013. – P. 39–41. URI <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/7449>
12. Zavorodnya E.E. Formation of creative potential students-choreographers' in terms of higher educational institutions of culture and arts / E.E. Zavorodnya // Intellectual Archive. – 2015. – Volume 4. – No. 5 (September). – Toronto : Shiny Word Corp. – PP. 115–124. URI <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/10131>